

Önlisans Öğrencilerinin Gıda Güvenliği Bilinç Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma

Orhan GÜNDÜZ¹

Cumali AYDOĞAN²

ÖZET

Son yıllarda çalışma şartlarının zorluğu ve hazır gıdaların tüketim kolaylığına bağlı uygun olmayan beslenme tarzı endişe yaratmaktadır. Bu, özellikle üniversitenin bulunduğu bölgenin dışından gelen üniversite öğrencilerinde dikkat çekici boyutlara ulaşmış durumdadır. Öğrencilerin bir bölümü beslenme ihtiyaçlarını fast-food, dondurulmuş gıda, hazır gıda gibi ürünlerle karşılarken bir bölümü de evlerde yemek yapmayı tercih etmektedirler. Tüketilen bu ürünlerin güvenilirliği hep tartışma konusu olmuştur. Bu çalışmada önlisans öğrencilerinin gıda güvenliği konusunda bilinçli olup olmadıklarının araştırılması amaçlanmıştır. Öğrencilerin bilinç düzeyi, likert ölçeği ile hazırlanmış 20 soruya anketlerle alınan yanıtlarla ölçülmüştür. Kayıtlı öğrencilerin %48'inden anketlerle toplanan verilerle araştırma amaçlarına ulaşılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin ortalama gıda güvenliği bilinç düzeyi %52'dir. Öğrencilerin %15'i düşük bilince, %73'ü orta bilince ve %12'si de yüksek bilince sahiptir. Araştırmada, öğrencilerin gıda güvenliği bilinç düzeyleri ile yaş, öğrenim gördükleri yüksekokul ve programlar arasında önemli bir ilişkinin varlığı ki kare testi ile belirlenmiştir. Gıda tüketimi konusunda üniversite öğrencilerinin geneline yönelik birçok çalışma yapılmış olmasına karşın, sadece önlisans öğrencileri düzeyinde yapılan başka bir çalışmaya rastlanılmamış olması bu çalışmayı özgünleştirmektedir.

Anahtar kelimeler: Gıda güvenliği, İnönü Üniversitesi, öğrenci, ki kare.

A Research on Awareness Level of Food Safety of Vocational School Students'

In recent years, unsuitable nutrition style depending on hard working conditions and ease of fast food consumption is concerned. This has reached remarkable size, especially, in the students who from outside the region where the university located. For nutrition, while some of the students prefer fast-food and frozen food, some of the others prefer to eat at home. Safety of these foods has always been discussed by the authority of nutrition. In this study, it was aimed to research whether awareness of food safety of students of vocational school or not. The awareness level of the students was measured by data of a questionnaire include 20 questions preparing likert type. It was achieved the aims of the research using data collected from 48% of registered students. Average food safety awareness of the surveyed students was 52%. Also, 15%, %73 and 12% of students has low, medium and higher awareness, respectively. According to the results of research, it was determined a significant relation between food safety awareness level and old, vocational school and department

¹ Doç. Dr., İnönü üniversitesi Battalgazi Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü, 44210, Malatya. orhangunduz@inonu.edu.tr, veya orhang2000@yahoo.com,

² Öğr.Grv., İnönü üniversitesi Battalgazi Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü, 44210, Malatya. cumali.aydogan@inonu.edu.tr,

of the students using chi-square test. Although there have been many research on the food safety of graduate students, this study is original since it was not encountered another study about awareness level of food safety among students of vocational school.

Key words: Food safety, Inonu University, student, chi square.

1. Giriş

Tarımda yeşil devrimin gerçekleştiği andan günümüze değin, üretimde verimlilik, tarımsal kalkınma ve refah artışı adına önemli mesafeler kaydedilmiş olmasına rağmen, dünyanın da en çok endişe ettiği güvenilir gıda tüketimi konusundaki tartışmalar da bu dönemden sonraya denk gelmektedir. Yarım yüzyıldan fazla bir süreden beri insanoğlu gıda güvenliği konusunu tartışagelmiştir ve bu tartışma bundan sonra da sürecektir.

Gıda güvenliği bilimsel ve bilimsel olmayan birçok platformda tartışılmış ve araştırılmış bir alan olmuştur. Bilimsel olarak, güvenilir gıda üretimi ve pazarlaması, tüketicinin gıda güvenliği konusundaki tutum ve davranışları, gıda sektöründeki firmaların davranışları, gıda güvenliğine yönelik politikalar ve mevzuatlar sürekli olarak araştırılmakta ve her geçen gün yeni sonuçlara ve bulgulara ulaşılmaktadır. Bu, yeni teknolojilerin, politikaların ve ürünlerin üretilmesine katkı sunmaktadır.

Tüketici tutum ve davranışlarının belirlenmesi ve analiz edilmesi ile ulaşılabilecek bilgilerin yeni pazarlama stratejileri açısından ne denli önemli olduğu günümüzde bütün dünya tarafından kavranmıştır. Literatürde konuya ilişkin binlerce araştırma bulmak mümkündür ki bunlar içerisinde gıda güvenliğine ilişkin olanların sayısı da azımsanmayacak düzeydedir.

Özellikle son yıllarda şap, deli dana, kuş gribi, mers gibi hayvansal kaynaklı ve transgenik ürünler, kimyasala maruz bırakılan bitkisel ürünlerin tüketimi gibi konularla insanoğlunun sağlığının tehlikeye maruz bırakılıyor olma endişesi gıda güvenliği konusunun daha fazla gündeme taşınmasına yol açmaktadır.

Bunun dışında sosyal ve ekonomik hayatta yaşanan gelişmeler ve çalışma şartları da tüketicileri gıda güvenliği konusunda bilinçli olmaya zorlamaktadır. Günümüzde insanların daha hızlı hareket etme mecburiyeti sağlıksız beslenme şartlarını da beraberinde getirmektedir. Ev dışı gıdaların, fast food tarzı beslenmelerin, hazırda satılan yiyeceklerin, dondurulmuş gıdaların tüketiminin son yıllardaki artış hızı dikkat çekmektedir. Bu durum gıda sektörünün büyümesine katkı sunması yanında sağlıklı beslenme ve güvenilir gıda tüketimi endişelerini de beraberinde getirmektedir. Tüketime sunulan gıdanın ne ölçüde

sağlıklı olduğu, pek çok aşamada yapılan kontroller ile belirlenmektedir. En iyi kontrol denetleyicileri ise, üreticinin bizzat kendisi, yasal kontrol kuruluşları ve tüketicilerdir. Dolayısıyla tüketici davranışları bu noktada önemli hale gelmektedir (Kızılaslan ve Kızılaslan, 2008).

Türkiye gibi ülkelerde sağlıklı beslenmenin ve güvenilir gıda tüketimi endişenin yoğun hissedildiği insanların önemli bir bölümünü üniversite öğrencileri teşkil etmektedir. Bu, özellikle üniversitenin bulunduğu bölgenin dışından gelen üniversite öğrencilerinde dikkat çekici boyutlara ulaşmış durumdadır. Yurtlarda veya kiralık dairelerde oturan öğrenciler açısından günlük beslenme ihtiyacının karşılanması önemli bir sorun olarak görülmektedir. Öğrencilerin bir bölümü beslenme ihtiyaçlarını fast-food, dondurulmuş gıda, hazır gıda gibi ürünlerle karşılarken bir bölümü de evlerde yemek yapmayı tercih etmektedirler. Tüketilen bu ürünlerin güvenilirliği hep tartışma konusu olmuştur.

Öğrencilerin gıda ürünlerinin güvenilirliği konusunda bilinçli olup olmadıkları sağlıklı ve bilinçli nesiller yetiştirmek, gıda üretiminde sağlık konusuna önem verilmesi açısından araştırılması gereken bir konudur. Gıda güvenliği konusundaki bilinç düzeyleri, öğrencilerin talep ettiği gıdaların çeşidi, miktarı, kalitesi ve sunulan hizmeti arttırmaktadır. Türkiye’de öğrencilerin gıda güvenliği konusundaki bilinç düzeyleri, gıda tüketim kararları ve tercihleri üzerine yapılmış çalışmalar mevcuttur. Sürücüoğlu ve Çakıroğlu (2000) Ankara Üniversitesi öğrencilerinin hızlı ve hazır yiyecek tüketim tercihlerini inceledikleri araştırmalarında öğrencilerin büyük oranının geleneksel restoranlara gittiklerini ve etli pide tüketimini tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Özdiç (2004) çalışmasında Çukurova Üniversitesi’nden 357 lisans ve lisansüstü öğrencinin fast-food tüketim alışkanlıklarını ve tercihlerini araştırmıştır. Çalışmada, öğrencilerin %88’inin fast-food tarzı gıdalar tükettikleri ve aylık harcama tutarı yüksek olan öğrencilerin daha fazla fast-food gıdaları tükettikleri ortaya konulmuştur. Ergin vd. (2008) araştırmalarında, Atatürk Sağlık Meslek Yüksekokulu’nda okuyan 161 öğrencinin %36’sının genetiği değiştirilmiş organizmaları katkı maddeli gıda olarak, %35’inin de hormonlu gıda olarak bildiklerini tespit etmişlerdir. Gözener vd. (2009), ziraat fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin gıda güvenliği konusundaki tutum ve davranışlarını incelemişlerdir ve öğrencilerin %75’inin gıda güvenliğini kavram olarak bildiklerini belirlemişlerdir. Özdemir vd. (2010), Ondokuz Mayıs Üniversitesine bağlı fakültelerin son sınıfında okuyan öğrencilerin, genetiği değiştirilmiş organizmalara yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarını inceledikleri araştırmada öğrencilerin %97.5’inin GDO’lu ürünlerden haberdar olduğu, geriye kalanların ise haberdar olmadıklarını tespit etmişlerdir. Kayışoğlu ve İçöz

(2012) Tekirdağ'da öğrenim gören 900 lise ve üniversite öğrencisinin fast-food tüketim tercihlerini araştırdıkları çalışmalarında, eğitim ve boy-kilo endeksi ile fast-food tüketimi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin gıda güvenliği konusunda bilinçli olup olmadıklarının araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada İnönü Üniversitesi'nde önlisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerden elde edilen veriler kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, önlisans öğrencilerinin sosyo-ekonomik özelliklerinin ve gıda güvenliği bilinç düzeyinin bir skorla izah etmesi nedeniyle önemlidir.

Araştırmanın gıda tüketimi, gıda güvenliği ve tüketim tercihleri konusunda yapılan çalışmalardan belirgin farklılıkları mevcuttur. Bu farklardan birincisi, öğrencilerin tutum ve davranışlarının araştırıldığı çalışmaların neredeyse tamamında 4 veya daha fazla yıl öğrenim gören fakülte ve yüksekokul öğrencilerinden temin edilen verilerin kullanılması nedeniyle bu çalışmada sadece önlisans öğrencilerinin gıda güvenliği konusundaki davranışların incelenmesidir. İkincisi, gıda güvenliği bilinç düzeyinin bir skorla ifade edilmiş olmasıdır. Üçüncüsü ise, bilinç skoru ile öğrencilere ait sosyal ve ekonomik özellikler arasında ilişkinin test edilmesidir.

2. Materyal ve Metot

Araştırma verileri İnönü Üniversitesi'ne bağlı Battalgazi ve Akçadağ Meslek Yüksekokulunda önlisans öğrenimi gören öğrencilerden anketlerle temin edilmiştir. Araştırmada ana kitlenin tamamından veri toplanması amaçlanmıştır. Öğrencilerden bir kısmının ankete katılmak istememesi, bir kısmının anket yapılan zaman dilimlerinde okulda bulunmaması, bir kısmının da kayıtlı olup okula devam etmemesi gibi nedenlerle ana kitlenin %48'lik kısmına denk gelen toplam 377 anket yapılmıştır. Ana kitle ve ankete katılım oranları Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin birimleri ve katılım oranları

Okul adı	Program	Sınıf	Öğrenci Sayısı* (a)	Genel toplama oranı (%)	Ankete katılan öğrenci sayısı (b)	Ankete katılım oranı (%) (b/a)
Akçadağ MYO	Bilgisayar Programcılığı	1.	98	18.04	68	69.39
		2.	117	16.45	62	52.99
	İşletme Yönetimi	1.	49	9.28	35	71.43
		2.	65	7.16	27	41.54
<i>TOPLAM</i>			<i>329</i>	<i>50.93</i>	<i>185</i>	<i>58.36</i>
Battalgazi MYO	Bahçe Tarımı	1.	57	8.22	31	54.39
		2.	72	6.90	26	36.11
	Basım Yayın Teknolojileri	1.	97	15.38	58	59.79
		2.	95	0.00	0	0.00
	Süs Bitkileri Yetiştiriciliği	1.	38	4.24	16	42.11
		2.	21	1.59	6	28.57
	Yerel Yönetimler	1.	36	5.57	21	58.33
		2.	38	7.16	27	71.05
<i>TOPLAM</i>			<i>454</i>	<i>49.07</i>	<i>192</i>	<i>40.75</i>
GENEL TOPLAM			783	100.00	377	48.15

* İkinci öğretim yapılan programlarda öğrenci sayısı fazladır.

Araştırmanın temel amacı olan öğrencilerin gıda güvenliği konusundaki bilinç düzeylerinin belirlenebilmesi amacıyla, likert ölçeği (hiçbir zaman:1, nadiren: 2, ara sıra: 3, genellikle: 4 ve her zaman:5) ile hazırlanmış 20 adet sorunun her biri 1 puana karşılık gelecek şekilde puanlaştırılmıştır. Hesaplanan puanı 20 olan öğrencinin gıda güvenliği konusunda tam bilince sahip olduğu kabul edilmiştir. 20 puan bir tam puana eşit alındığında diğer puanlar 0 ile 1 arasında değişmektedir. Tüm öğrenciler için bu yolla gıda güvenliği bilinç skoru tahmin edilmiştir. Bilinç skorları itibariyle öğrencileri düşük bilinçli, orta düzeyde bilinçli ve yüksek düzeyde bilinçli şeklinde sınıflamaya gidilmiştir. Bu sınıfların sınırları için standart sapmadan yararlanılmıştır. Bilinç düzeyi; $0 \leq x < \text{ortalama-standart sapma}$ olanlar “düşük bilinçli”, $\text{ortalama-standart sapma} \leq x < \text{ortalama+standart sapma}$ olanlar “orta bilinçli” ve $\text{ortalama+standart sapma} \leq x \leq 1$ olanlar “yüksek bilinçli” olarak adlandırılmıştır. Anket formunda düzenlenen ve gıda güvenliği konusunda bilinç düzeyini veren sorular ve sorulara verilen yanıtlara ilişkin tanımlayıcı istatistikler Çizelge 2’de verilmiştir. Sorulara verilen yanıtların güvenilirliği alfa katsayısı (Cronbach, 1951) ile değerlendirilmiştir. Cronbach (1951), alfa katsayısının %60’dan büyük değerler aldığı faktörlerin güvenilir olduğunu ifade etmektedir.

Öğrencilerin gıda güvenliği bilinç düzeyleri (düşük, orta ve yüksek) ile sosyo-ekonomik özellikleri (yaş, eğitim, cinsiyet, harcama v.b) arasındaki ilişki olabileceği

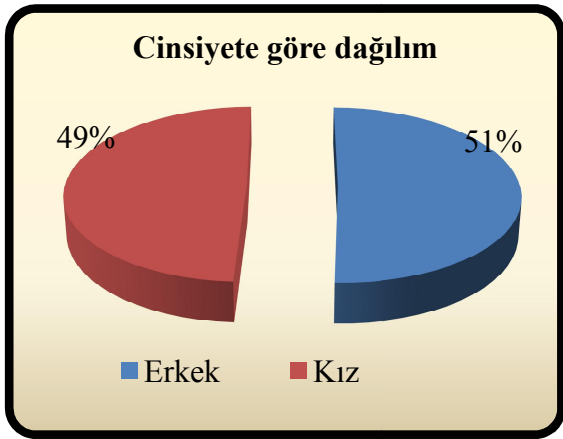
varsayımından hareketle ki-kare (χ^2) testi uygulanmıştır. Ki kare aşağıdaki kullanılarak hesaplanmaktadır (Mirer, 1995).

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(G_i - B_i)^2}{B_i}, \text{ G; gözlenen değer, B; beklenen değeri ifade etmektedir.}$$

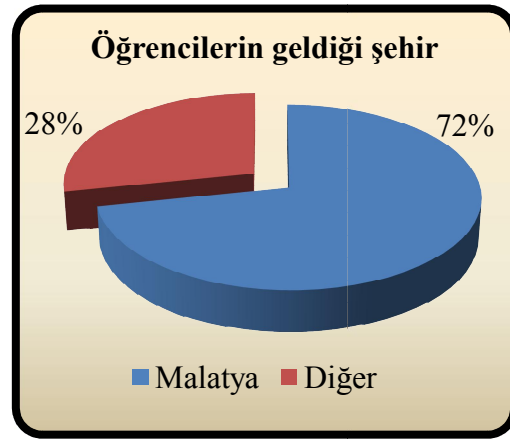
3. Araştırma Bulguları

Araştırmada görüşülen öğrencilerin %51'i erkek, %49'u kızdır (Şekil 1). Erkeklerin ortalama yaşı 22, kızların 20.5 iken bütün öğrencilerin ortalama yaşı 21.3'tür. Öğrenciler ayda ortalama 385 TL harcama yaparken, kızlarda bu miktar 223 TL/ay erkeklerde ise 484 TL'dir. Öğrencilerin %85'i herhangi bir işte çalışmıyor iken, bu oran kızlarda %94 erkeklerde %76'dır. Çalışan öğrencilerin %16'sı memur, %35'i tam zamanlı işte işçi ve %49'u da kısmi zamanlı bir işte çalışmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin 271 tanesi Malatyalı olduklarını beyan ederken geri kalan 106'sı diğer şehirlerdendir (Şekil 2).

Şekil 1. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

Şekil 2. Öğrencilerin geldikleri şehre göre dağılımı

Öğrencilerin gıda güvenliği bilinç düzeyini ölçmek amacıyla likert ölçeği kullanılarak hazırlanan sorular ve alınan yanıtlar Çizelge 2'de verilmiştir. Öğrencilerden alınan yanıtların güvenilirliği için hesaplanan alfa katsayısı %81 olarak belirlenmiş olup, yanıtların oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

Çizelge 2. Gıda güvenliği bilincini ölçmede kullanılan sorular

	Ortalama ^b	Std. sapma
Gıda güvenliği terminolojisindeki kavramları duyma (HACCP, İTU, İHU, İÜU, ALO 174) ^a	1.31 ^c	0.01
Gıda güvenliği terminolojisindeki kavramların anlamlarını bilme (HACCP, İTU, İHU, İÜU, ALO 174)	0.02 ^d	0.01
Gıda kontrolü hangi bakanlığın görevidir (Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ise 1, diğer 0)	0.33	0.02
Gıdaların üretim tarihine dikkat ederim.	3.87	0.06
Gıdalarda son kullanma tarihine dikkat ederim	4.25	0.05
Üretici ve paketleyici firmanın adına, adresine ve üretildiği yere dikkat ederim	2.86	0.06
Katkı maddelerini incelerim.	3.10	0.07
Enerji ve besin öğelerine dikkat ederim.	3.15	0.06
Markasına dikkat ederim.	4.31	0.05
Gıda güvenlik ve kalite standartlarına sahip olmasına dikkat ederim.	3.73	0.06
Evde yiyecekleri uygun şartlarda saklamayı dikkat ederim	4.31	0.05
Etiketeki içerik bölümünü okurum	3.19	0.06
Cam ambalajlı ürünleri satın almayı tercih ederim	3.49	0.06
Plastik ambalajlı ürünleri satın alırım ^e	2.74	0.05
Açıkta satılan gıdaları satın alırım ^e	2.10	0.06
Gıda satın aldığım yerin hijyenine dikkat ederim	4.12	0.06
Gıda satın aldığım yerde çalışanların eldiven maske, önlük v.b takmış olmalarına dikkat ederim.	3.89	0.06
Sorunlu gıda ürünü için yetkilileri ararım	2.72	0.07
Gıda ürünü ile deterjan birlikte saklanabilir ^e	1.46	0.05
Gıdaların sağlıklı olan ilişkisini arkadaşlarıma, aileme anlatırım.	3.27	0.06

^a HACCP: Kritik kontrol noktası tehlike analizi, İTU: iyi tarım uygulamaları, İHU: İyi hijyen uygulamaları, İÜU: İyi üretim uygulamaları, ALO 174: Alo Gıda hattı

^b 1: Hiçbir zaman, 2: Nadiren; 3: Ara sıra, 4:Genellikle, 5: Her zaman

^c 1:Duymadım, 2: duydum ancak anlamını bilmiyorum, 3: Duydum ve anlamını biliyorum

^d 0: Bilmiyorum, 1: Biliyorum

^e bu sorulara alınan yanıtlar b şikkındakilerin tersinden okunarak dikkate alınmıştır.

Önlisans öğrencilerinin bilinç düzeyi Çizelge 2'den hareketle belirlenmiştir. Gıda güvenliği ifadesini günlük hayatta sıklıkla duyan öğrencilerin, gıda güvenliği ile ilgili kavramları neredeyse hiç duymadıkları, gıda güvenliğini ortaya koyacak tutum ve davranışlarda ise yeterli özeni göstermedikleri çizelge sonuçlarından anlaşılmaktadır. Örneğin öğrencilerin sadece %33'ü gıda kontrolünün hangi bakanlığın görevleri arasında olduğunu bilmektedirler. Öğrencilerin gıda güvenliği ile ilgili bilinç düzeyi “düşük”, “orta” ve “yüksek” olarak belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında değerlendirilen öğrencilerin gıda güvenliği bilinç düzeyleri ortalama %52 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerden bilinç düzeyi en düşük olan kişinin skoru

%19, en yüksek düzeyde bilince sahip olanın skoru %91 olarak hesaplanmıştır. Yüksek bilinç düzeyindeki öğrencilerin oranı %12, orta bilinç düzeyindeki öğrencilerin oranı %73 ve düşük bilinç düzeyinde olanların oranı %15'tir (Çizelge 3).

Çizelge 3. Öğrencilerin gıda güvenliği bilinç düzeyi

Bilinç düzeyi	Frekans	%	Ortalama
$0 \leq x < \text{Ort.-st.sapma}$	56	14,85	0.32
$\text{Ort.-st.sapma} \leq x < \text{Ort.+st.sapma}$	274	72,68	0.52
$\text{Ort.+st. sapma} \leq x \leq 1$	47	12,47	0.73
Genel	377	100.00	0.52

Araştırmada, önlisans öğrencilerinin yaş, cinsiyet, aylık harcamaları, geldikleri il, geldikleri ilçe, öğrenim gördükleri yüksekokul, program ve sınıf gibi sosyal ve ekonomik özellikleri ile gıda güvenliği bilinç düzeyi arasında istatistiksel bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak için yapılan ki-kare analizinin sonuçları çizelge 4'de verilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin %49'u 20-22 yaş aralığında olup, öğrencilerin yaşı ile gıda güvenliği bilinç düzeyi arasında önemli bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0.10$). Yaş değişkeninin, Uzunöz vd. (2009) ve Gözener vd. (2009)'un çalışmalarında buldukları sonuçların aksine gıda güvenliği bilinci üzerinde önemli etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Gözener vd. (2009) ile benzer olarak bu çalışmada da, öğrencilerin cinsiyeti ile gıda güvenliği arasında istatistiksel olarak önemli bir fark bulunmamıştır ($p > 0.10$).

Öğrencilerin harcayabilecekleri aylık bütçeleri içerisinde gıdaya ayırdıkları pay önemli bir yer tutmaktadır. Ankete katılan öğrencilerin büyük oranda Malatya'da ailelerinin yanında yaşıyor olmaları gıda harcamalarının toplam harcama içerisindeki payının düşük olmasına neden olmaktadır. Ankette bu oran %22 çıkmıştır. Öğrencilerin %44'ü 250 TL'nin altında, %40'ı da 250 ile 500 TL arasında aylık harcama yapmaktadırlar. Harcama tutarları ile gıda güvenliği bilinç düzeyi arasında önemli bir ilişki bulunamamıştır ($p > 0.10$). Bu sonuç, öğrencilerin harcama tutarı ile fast-food tüketimi arasında anlamlı bir ilişkiyi tespit eden Özdiç (2004) ile çelişmektedir.

Öğrencilerin herhangi bir işte çalışıyor olmalarının gıda güvenliği konusundaki bilinçlerini etkilemediği istatistikî olarak belirlenmiştir ($p > 0.10$).

İlgili önlisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin önemli bir bölümü Doğu Anadolu Bölgesinden ve özellikle de Malatya'dandır. Bölge farklılıklarının, öğrencilerin gıda güvenliği bilinç düzeyleri ile bir ilişkisin varlığı için yapılan testte önemli bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($p > 0.10$).

Öğrencilerin öğrenim gördüğü Meslek Yüksekokulları farklılaştıkça gıda güvenliği bilincinin de değiştiği ve aralarında önemli bir ilişkinin varlığı test edilmiştir ($p < 0.05$). Gözener vd. (2009)'ı da fakültelerde bölümlerin farklılaşması ile gıda güvenliği bilinci arasında ilişkiyi önemli bulmuşlardır.

Ankete katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri programlar ile gıda güvenliği bilinci arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki bulunmasına karşın ($p < 0.10$), sınıflar itibariyle anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir ($p > 0.10$)

Çizelge 4. Öğrencilerin gıda güvenliği bilinci ile bazı özellikleri arasındaki ilişki

SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLER		GIDA GÜVENLİĞİ BİLİNÇ DÜZEYİ							
		DÜŞÜK		ORTA		YÜKSEK		GENEL	
		Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Öğrencinin yaşı (yıl)	17-19	22	17.89	88	71.54	13	10.57	123	100.00
	20-22	25	13.51	141	76.22	19	10.27	185	100.00
	23-25	7	17.07	27	65.85	7	17.07	41	100.00
	26- +	2	7.14	18	64.29	8	28.57	28	100.00
		$\chi^2=10.711$		$p: 0.09$		$df: 6$			
Cinsiyeti	Kız	27	14.52	140	75.27	19	10.22	186	100.00
	Erkek	29	15.18	134	70.16	28	14.66	191	100.00
		$\chi^2=1.860$		$p: 0.39$		$df: 2$			
Harcama tutarı (TL/ay)	$x < 250$ TL	25	15.15	122	73.94	18	10.91	165	100.00
	$250 \text{ TL} \leq x < 500$ TL	25	16.45	107	70.39	20	13.16	152	100.00
	$500 \text{ TL} \leq x$	6	10.00	45	75.00	9	15.00	60	100.00
		$\chi^2=2.099$		$p: 0.72$		$df: 4$			
Çalışma durumu	Çalışmıyor	48	15.00	235	73.44	37	11.56	320	100.00
	Çalışıyor	8	14.04	39	68.42	10	17.54	57	100.00
		$\chi^2=1.586$		$p: 0.45$		$df: 2$			
Geldiği bölge	Doğu Anadolu	46	15.28	216	71.76	39	12.96	301	100.00
	Güneydoğu Anadolu	7	17.07	29	70.73	5	12.20	41	100.00
	Diğer	3	8.57	29	82.86	3	8.57	35	100.00
		$\chi^2=2.145$		$p: 0.71$		$df: 4$			
Öğrenim gördüğü MYO	Battalgazi MYO	32	17.30	145	78.38	18	9.73	185	100.00
	Akçadağ MYO	24	12.50	129	67.19	29	15.10	192	100.00
		$\chi^2=5.952$		$p: 0.05$		$df: 24$			
Öğrenim gördüğü program	Yerel Yönetimler	7	14.58	38	79.17	3	6.25	48	100.00
	Süs Bitkileri Yetiştiriciliği	4	18.18	18	81.82	0	0.00	22	100.00
	Basım Yayın Teknolojileri	7	12.07	46	79.31	5	8.62	58	100.00
	Bahçe Tarımı	4	7.02	43	75.44	10	17.54	57	100.00
	İşletme Yönetimi	10	16.13	47	75.81	5	8.06	62	100.00
	Bilgisayar programcılığı	24	18.46	82	63.08	24	18.46	130	100.00
		$\chi^2=17.515$		$p: 0.06$		$df: 10$			
Öğrenim gördüğü sınıf	I. Sınıf	32	13.97	168	73.36	29	12.66	229	100.00
	II. Sınıf	24	16.22	106	71.62	18	12.16	148	100.00
		$\chi^2=0.360$		$p: 0.84$		$df: 2$			

4. SONUÇ

Bireysel ve toplumsal hayatın sürdürülebilirliği ve kaliteli yaşamın temel unsurlarından olan gıda güvencesi ve gıda güvenliği son yıllarda üzerinde en çok tartışılan konuların başında gelmektedir. İnsanoğlu bir yandan güvenilir gıda tüketimi peşinde koşarken, bir yandan da artan nüfusun gıda ihtiyacını karşılamak için gıda güvenliği kavramını bir tarafa atarak verimliliği artırma çabaları içerisinde. Gıda tüketiminde güvenilirliği ön planda tutan bireyler, ne yazık ki tüketim davranışlarıyla gıda güvenliği kavramının içerisini dolduramamaktadır.

Özellikle başka yörelerden gelen üniversite öğrencileri, sosyal ve ekonomik durumları, yaşam tarzları gibi nedenlerle güvenilir gıda tüketimine gereken önemi vermedikleri gözlemlenmektedir. Bu araştırma da İnönü Üniversitesine bağlı Battalgazi ve Akçadağ Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin gıda güvenliği konusunda ki bilinç düzeylerinin bir skorla tahminlenmesi amaçlanmıştır.

İki meslek yüksekokuluna kayıtlı öğrencilerin %48'inden anketlerle toplanan verilerle araştırma amaçlarına ulaşılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin ortalama gıda güvenliği bilinç düzeyi %52'dir. Öğrencilerin %15'i düşük bilince, %73'ü orta bilince ve %12'si de yüksek bilince sahiptir.

Öğrencilerin bilinç düzeyi 20 adet likert tipi soru yardımı ile belirlenmiştir. Bu sorulardan bazılarında öğrencilerin verdikleri cevaplar, yüksek öğrenim öğrencilerinde bilinç düzeyinin bu denli düşük çıkmasının anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Örneğin, ALO 174'ün hangi kuruma ve hangi olay için kullanılacağını bilmeyen öğrencilerin sayısı oldukça yüksektir.

Öğrencilerin yaşı, öğrenim gördükleri MYO ve program ile sahip oldukları bilinç düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Yüksek öğrenim düzeyindeki öğrencilerin ortalama bilinç düzeyi yaklaşık %50 iken, toplumun geri kalan bölümünün bilinç düzeyinin bunun çok çok altında olacağı muhakkaktır. Bilinçli bireyler ve toplumlar yaratmak için gıda güvenliği konusundaki bütün paydaşlara önemli görevler düşmektedir. Sadece tüketicinin bilinçli olması gıda güvenliği açısından yeterli görülmemelidir. Ürünü üretenlerden, pazarlayanlara, karar alma mekanizmalarına ve politika geliştiren ve uygulayanlara kadar her kesim üzerine düşenleri yeterince yapmalıdır.

KAYNAKLAR

AKBAY, Cuma; TIRYAKI, Gulgun Yildiz; GUL, Aykut (2007), "Consumer characteristics influencing fast food consumption in Turkey", Food Control, vol:18, p.904-913.

CRONBACH, Lee J (1951), "Coefficient alpha and the internal structure of tests", Psychometrika, vol:16, issue: 3, p: 297-334.

ERGİN, Işıl; GÜRSOY, Şafak Taner; ÖCEK, Zeliha Aslı; ÇİÇEKLİOĞLU, Meltem, (2008), "Sağlık Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Genetiği Değiştirilmiş Organizmalara Dair Bilgi, Tutum ve Davranışları", TAF Preventive Medicine Bulletin, cilt:7, sayı:6, ss: 503-508.

GÖZENER, Bilge; ORUÇ BÜYÜKBAY, Esen; SAYILI, Murat (2009). "Gıda Güvenliği Konusunda Öğrencilerin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi", Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt:26, Sayı:2, ss: 45-53.

KAYIŞOĞLU, Serap; İÇÖZ, Aysel (2012), "Eğitim Düzeyinin fast- food tüketim alışkanlığına etkisi", Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı:2, ss: 16-19.

KIZILASLAN, Nuray; KIZILASLAN, Halil (2008), "Tüketicilerin Satın Aldıkları Gıda Maddeleri ile İlgili Bilgi Düzeyleri ve Tutumları (Tokat İli Örneği)", U.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt:22, Sayı:2, ss:67-74.

MIRER, Thad W (1995), Economic Statistics and Econometrics, 3rd Edition, Prentice Hall, Inc., New Jersey.

ÖZDEMİR, Oğuz; GÜNEŞ, M. Handan; DEMİR, Sibel (2010), "Üniversite öğrencilerinin genetiği değiştirilmiş organizmalara (GDO'lara) yönelik bilgi düzeyleri, tutumları ve sürdürülebilir tüketim eğitimi açısından değerlendirilmesi", Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:29 Sayı:1, ss: 53-68.

ÖZDİNÇ, İsmail Yalım (2004), "Üniversite öğrencilerinin fast food tüketim alışkanlıkları ve tüketim noktası tercihlerini etkileyen faktörler", Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, Cil:15 Sayı:1, ss:71-79.

SÜRÜCÜOĞLU, Metin Saip; ÇAKIROĞLU, Funda Pınar (2000), "Ankara Üniversitesi öğrencilerinin hızlı hazır yiyecek tercihleri üzerine bir araştırma", Tarım Bilimleri Dergisi, Cilt:6,Sayı:3, ss:116-121.

UZUNÖZ, Meral; ORUÇ BÜYÜKBAY, Esen; GÜLSE BAL, H. Sibel (2008), "Kırsal Kadınların Gıda Güvenliği Konusunda Bilinç Düzeyleri (Tokat İli Örneği)", Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 2, ss: 35-46.